

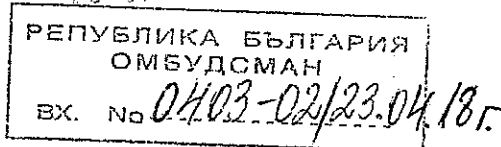
МИНИСТЕРСТВО НА ПРАВОСЪДИЕТО
ГЛАВНА ДИРЕКЦИЯ „ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НАКАЗАНИЯТА“

1309, гр. София, бул. „Генерал Николай Столетов“ №21
www.gdin.bg тел.: 02 8139247, факс: 02 9311574

Рег. № 3664 Екз. №... /
Гр. София,2018 г.

По рег. № 07-00-11/10.04.2018 г. на МП

18-04-2018

ДО
Г-ЖА МАЯ МАНОЛОВА
ОМБУДСМАН НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

На Ваш № 0403-02/23.02.2018 г.

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО МАНОЛОВА,

Във връзка с Ваше писмо, изпратено по компетентност от Министерство на правосъдието, относно Ваш доклад от извършени проверки в затвора в гр. Белене, ЗО „Велико Търново“ към затвора гр. Ловеч и арестите в градовете Русе, Разград, Шумен, Търговище и Велико Търново, давам следното становище по направените препоръки:

По т. 1. Съобразно предоставено становище от страна на Общинския съвет в гр. Белене да се произнесете относно запазване на затвора в гр. Белене с прогнозни срокове за реновиране на сградния фонд или евентуално режим на търпимост с определен срок и предстоящо закриване примерно след изграждане на нов затвор в друга община.

Подобряването на материалните условия в затворите и арестите, така че те да не нарушават човешките права и да не накърняват достойнството на лицата, които изтърпяват наказания или са задържани за определен период от време са приоритет в дейността на Министерството на правосъдието.

През последните години бяха предприети активни действия за реновиране на инфраструктурата на всички пенитенциарни заведения със средства от националния бюджет и с европейско финансиране. Постигнатите резултати не останаха незабелязани и бяха отчетени от

Комитета против изтезанията, Омбудсмана на Република България и неправителствените правозащитни организации. Не е случайно, че на проведеното заседание на Комитета на министрите на Съвета на Европа във формат „Права на човека“ на 13-15 март 2018 г. в Страсбург, на което бяха обсъдени мерките по изпълнението на групата решения *Нешков/Кехайов срещу България*, е изразена позиция за изключителен напредък в българската пенитенциарна система и успешна реформа в областта на условията за пребиваване.

В това отношение затворът в гр. Белене не прави изключение и в последно време бяха постигнати сериозни резултати по отношение условия на изтърпяване на наказанията и на работа.

До преди една година затворът в гр. Белене беше единственият в страната, към който няма разкрито затворническо общежитие, както от закрит, така и от открит тип. Това създаваше редица затруднения при поддържането и обслужването на различни по вид дейности, при които е необходимо да се използва труда на лишените от свобода. През месец януари 2017 г. със заповед на министъра на правосъдието беше създадено затворническо общежитие от открит тип „Белене“. За корпус на общежитието е приспособен съществуващ сграден фонд, където се настаняваха лишените от свобода, работещи в кравекомплекса на затвора. На 10.04.2017 г. беше открита обновената сграда, която е с капацитет за настаняване на 70 лишени от свобода при условия напълно отговарящи на съвременните изисквания – 4 кв. м. жилищна площ на лице, санитарен възел с баня във всяко спално помещение. В новото затворническо общежитие са обособени 9 спални помещения, зала за групова работа с лишените от свобода, помещение за разливане на храна, постова стая и стая за почивка на служителите от надзорно-охранителния състав. Пред корпуса на общежитието е обособено място за спорт и отдих на открито за лишените от свобода. Средствата за затворническото общежитие бяха осигурени от Държавно предприятие „Фонд затворно дело“. Ремонтните дейности са извършени изцяло от лишени от свобода от самия затвор. Така се оптимизира работата в затвора и се увеличи общия му капацитет. Към момента в затворническото общежитие и създадените към него работни обекти са настанени общо 82 лишени от свобода, които са ангажирани с трудова дейност в различни сфери. Голяма част от лишените от свобода с постоянен адрес от областите Русе и Добрич след прекатегоризирането им в открит тип и устройване на работа подават декларации и остават да доизтърпяват наказанията си в затворническото общежитие „Белене“.

За 2018 г. са разкрити 36 работни обекта с общо 179 работни места за лишени от свобода от категорията открит тип. По-голямата част от работните места са щатни, със заплащане. Останалите са разкрити за полагане на доброволен труд по чл. 80 ЗИИЗС. Най-голяма трудова ангажираност дава работен обект „Кравеферма“. Планира се изграждането на млекопреработващо предприятие в същия работен обект, където

лишените от свобода ще могат да произвеждат кисело мляко и сирене в европейски условия и по световни стандарти. Добрият диалог, хуманното третиране и социално ориентираната политика в работата с лишените от свобода от страна на служителите от администрацията предразполагат към обстановка на спокойствие в процеса на изтърпяване на наказанието лишаване от свобода. Приоритетно в работата с лишените от свобода и осмислянето на свободното време е създаването на трудови навици с цел бъдеща успешна ресоциализация и намиране на работа в условията на живот на свобода.

Медицинският център, кухнята и столовата също са ремонтирани и условията там са на много по-добро ниво. В Медицинския център оборудването (медицинско и офис) е подменено изцяло с ново. На всички спални помещения, където са настанени лишени от свобода, и на част от общите помещения, е подменена дограмата. В някои от затворническите групи са отремонтирани санитарните възли и са обособени бани с няколко душа, достатъчни да задоволят нуждите за поддържане на лична хигиена на лишените от свобода. Ремонтни дейности за подобряване условията на лишените от свобода се извършват и в настоящия момент.

От демографска гледна точка затворът в гр. Белене е един от основните работодатели на територията на Община Белене. Към момента той осигурява 190 работни места. Освен това е налице тенденция за разкриване на нови работни места, тъй като по одобрен проект предстои изграждането на мандра за производство на сирене от млякото на Кравекомплекса при затвора. Нови работни места ще бъдат разкрити и поради предстоящото стартиране на обработка на земеделските ниви на територията на затвора от страна на Държавно предприятие „Фонд затворно дело“.

В резултат на извършените подобрения може да се отбележи, че по-голямата част от лишени от свобода, настанени в затвора в гр. Белене, изразяват нежелание да бъдат премествани в други затвори. Мотивът за нежеланието на лишените от свобода да бъдат премествани в други затвори е хуманното третиране и социално ориентираната политика при работа с лишените от свобода от страна на служителите от администрацията. Добрият диалог при работата с лишените от свобода, красивата природа и липсата на бетонни стени, предразполагат към обстановка на спокойствие в процеса на изтърпяване на наказанието лишаване от свобода, каквито условия затворниците не намират в други затвори.

Битовите условия в местата за лишаване от свобода, в частност в затвора в гр. Белене, рефлектират върху условията на труд на служителите. Битът на лишените от свобода представлява и работна среда на служителите, които се намират в пряк контакт с тях. От тази гледна точка всички мерки, които се вземат и се реализират и ще бъдат реализирани за

подобряване условията за пребиваване на затворниците, оказват положителен ефект и влияят благоприятно на труда на служителите.

Следва да се има предвид, че в доклада от последното посещение през м. октомври 2017 г. на Националния превантивен механизъм към Омбудсмана на Република България е отчетен постигнатия напредък във всяко отношение в затвора в гр. Белене и е отбелязано, че предходните препоръки от наблюдаващи органи като цяло са изпълнени.

Към настоящия момент пред ръководството на Министерството на правосъдието не стои въпрос за закриване на затвора в гр. Белене. Постоянно се влагат средства за ремонти и преустройство с цел подобряване на условията за настаняване на лишените от свобода. Вярно е, че има още какво да се желае по отношение на материалната база, но считаме, че за няколко години постепенно ще бъде постигнат желания резултат.

Категорично становище за запазване на затвора изразява и Общинският съвет – Белене, който на свое редовно заседание взема решение по този въпрос (Решение № 20/07.03.2018 г.).

За изграждането на нов затвор е необходимо да бъде осигурено подходящо място, което е свързано с редица проучвания, като геоложки, комуникационни възможности, електро и ВиК захранване, екология и не на последно място общественото мнение. За реализирането на такова инвестиционно решение е необходим значителен ресурс от финансови средства, каквито Министерството на правосъдието не е в състояние да осигури, поради което поэтапното реновиране на съществуващия сграден фонд е по-приемливото решение.

По т. 2. *Да вземете необходимите мерки за спазване на т. 31.5 от Европейските правила за затворите относно пазарни цени в лавките към затворите. Ако не може това да се реализира от ДП „Фонд затворно дело“ да се върне старата система за отдаване на помещенията на лавките под наем по реда на Закона за държавната собственост.*

Твърдението в доклада на ННМ за нарушаване на т. 31.5 от Европейските правила за затворите не е подкрепено с конкретни доказателства, няма и сравнение с други търговски обекти.

Доставните цени на храните, напитките и другите стоки обект на предлагане и продажба в лавките на затворите и затворническите общежития са посочени в ценовите предложения на избраните изпълнители по процедури за възлагане на обществена поръчка. През целия срок на договорите стоките се доставят на тези цени и така се гарантират най-ниските цени.

С протокол № 182/30.03.2016 г. на УС на ДП „Фонд затворно дело“ се отмени решението от 2010 г. за начисляване на 15% печалба върху стойността на доставяните стоки. Считано от 01.04.2016 г. цените на стоките, които се продават в затворническите лавки се формират като се начисли 7 % надценка на доставните цени, с изключение на стоките със

законово фиксирани цени. Надценката от 7 % е особено ниска и на практика не се среща на свободния пазар.

ДП „Фонд затворно дело” е направило запитване до Агенцията по обществени поръчки на 22.12.2016 г. и на 20.11.2017 г. относно възможността да не се прилага Закона за обществените поръчки в случаите на осъществяване на търговска дейност със самофинансиране, при която не се разходват публични средства и се води отделна счетоводна сметка, но до момента не е получен отговор. При евентуално освобождаване от това задължение могат да се търсят и други начини за доставяне на стоки, което да доведе до още по-ниски цени в затворническите лавки.

По т. 3. Да внесете за обсъждане във Висшия съдебен съвет възможностите за преустановяване на т. нар. „съдебен туризъм на лишени от свобода”, съответно наличие или не на необходимост за промяна в нормативната уредба относно изнесени заседания на административен и окръжен съд в зали към местата за лишаване от свобода.

Безспорно провеждането на съдебни заседания в специално оборудвани за целта зали в местата за лишаване от свобода е добро решение, както с оглед намаляване на разходите за конвоиране, така и с оглед личността на определени лишени от свобода и характера на престъпното деяние.

Следва да се има предвид, че съдебните зали в затворите (там, където ги има) не са създадени за редовно провеждане на съдебни заседания.

По принцип съдебните заседания се провеждат в сградата на съда:

Чл. 262 НПК – „Когато е необходимо, съдебното заседание или отделни съдебни действия се провеждат извън помещението на съда.”

Чл. 135 ГПК – „(1) Заседанията по делата се провеждат в сградата на съда. Провеждането на заседанията извън сградата на съда е допустимо, ако по този начин може да бъдат избегнати по-големи разноски.

(2) Съдът определя мястото, деня и часа на откритите заседания.”

При сега съществуващата правна уредба случаите на изнесени съдебни заседания са инцидентни, с оглед обстоятелствата и характера на делото, а не редовно установена практика. Преценката на съда за възможността това да се случи е за всяко конкретно дело. От друга страна такива съдебни зали не са оборудвани във всички затвори и за тяхното обособяване се изискват време и средства.

По принцип идеята би могла да се постави за обсъждане от органите на съдебната власт и министерството. За по-сериозно изменение на сега установения ред ще е необходима законодателна промяна.

По т. 4. Главният директор на ГДИН:

- да издаде указания относно отмяна на текстове в инструкции на постове в лечебните заведения, допускащи постоянно фиксиране с белезници;

- да издаде указания относно отмяна на инструкции, позволяващи използване на оръжие при опити за бягство и нарушаващи конституционното право на живот.

По отношение на организация на охраната и изготвянето на инструкции за пост във външно болнично заведение ГДИН е изпратила указания до териториалните си служби с рег.№1800/13.02.2013 г. Издаването на указанията е мотивирано от серия бягства и опити за такива от задържани лица и лишени от свобода настанени във външни лечебни заведения. В документа се уточняват реда за откриване на пост във външно болнично заведение, графика за носене на службата, състава и разстановката на охраняващите служители. Указано е, че белезници се използват при конвоиране на лишените от свобода. Не са давани указания за „постоянно фиксиране с белезници“. Указанията са изцяло съобразени с действащата към момента на издаване на заповедта разпоредба на чл. 114, ал. 1, т. 4 ЗИНЗС. При всеки един случай се съобразява конкретната обстановка, характера на нарушението и личността на нарушителя. В тази връзка е важно да се отбележи, че отговорността за пресичането и недопускането на инциденти е изцяло на териториалните служби.

На основание чл. 72, ал. 3, т. 1 ЗИНЗС лишените от свобода от категорията открит тип се настаняват за лечение без охрана, но тази възможност се преценява за всеки случай поотделно.

Служителите от надзорно-охранителния състав са инструктирани да отбелязват в писмените си доклади начален и краен час при ползване на помощни средства. Също така в Регистъра за употреба на сила се отбелязва началния и крайния час за ползване на помощни средства, регистрационния номер на писмото, с което е уведомена съответната прокуратура. За всяка употреба на помощни средства се уведомяват водещия разследването прокурор по досъдебното производство, както и прокурора, упражняващ надзор за законност.

С измененията и допълненията на ЗИНЗС от 07.02.2017 г. в раздел III на глава 9, засягащи употребата на сила, помощни средства и оръжие, се въведе стандарта „абсолютна необходимост“, развит в юриспруденцията на ЕСПЧ по чл. 2 от Конвенцията (право на живот), съгласно който силата е абсолютно необходима само когато се прилага при изключителни обстоятелства и когато е строго пропорционална на преследваната разрешена цел. По този начин разпоредбите на ЗИНЗС бяха приведени в съответствие с международното право, както и с концепцията, възприета в чл. 85 и следващите от Закона за Министерството на вътрешните работи, за „абсолютната необходимост“ при употребата на сила, помощни средства и оръжие. Промените отговориха и на редица критики, направени в докладите на КПИ през последните 20 години по повод насието над лишените от свобода.

Единственото изключение от стандарта „абсолютна необходимост“ е за употребата на белезници, по-конкретно при конвоиране на лишени от

свобода. В тази ситуация е достатъчно употребата да е необходима, тоест стандартът е по-нисък, тъй като няма опасност за здравето или живота на лишения от свобода.

Правото на преценка дали в конкретния случай е налице „абсолютна необходимост“ е на служителя от надзорно-охранителния състав. Не считам, че ГДИН следва да издаде указания относно прилагане или неприлагане на съответните текстове от ЗИНЗС.

По отношение на ареста в гр. Русе:

Помещава се в сградата на Областната дирекция на МВР в гр. Русе. Има общо 42 бр. помещения за настаняване на задържани лица, разположени на два етажа, като 31 от помещенията (23 на първи и 8 на втори етаж) са ремонтирани и притежават самостоятелен санитарен възел с изградени мивка и тоалетна. Задържаните лица се настаняват приоритетно на първи етаж. Мястото за разходка на задържани лица е от закрит тип. Към настоящия момент няма вариант за изграждане на място за престой на открито в сградата или в близост до нея.

В ГДИН периодично се анализира щатната численост на надзорно-охранителния състав в арестите на база реално извършена работа и съществуващите възможности на системата. При последната промяна надзорно-охранителният състав на ареста в гр. Русе беше увеличен с 2 служители.

Разпоредено е стриктното водене на Регистър за употреба на сила.

По отношение на ареста в гр. Разград:

Построен е през 2003 г. и е с разгърната застроена площ от 837 кв.м. Има оборудвани 15 килии с капацитет 46 задържани лица. На четвъртия полуетаж от сградата е разположено мястото за разходка на задържаните лица, което е от закрит тип. Съществува техническа възможност за изграждане на подвижен таван, като с този ремонт мястото за разходка стане от открит тип. Към настоящия момент финансиране на ремонт в тази насока не е предвидено в капиталовите разходи на ГДИН.

По отношение на ареста в гр. Шумен:

Няма негативни бележки.

По отношение на ареста в гр. Търговище:

Построен е през 2003 г. и е с разгърната застроена площ от 1064 кв.м. Има оборудвани 15 килии с капацитет 20 задържани лица. Капацитетът на ареста е изчислен на база минимални 4 кв.м. на задържано лице, а не на брой монтирани легла. През последните години в ареста не са настанявани лица над капацитета му. През 2017 г. в ареста среднодневно са пребивавали 7 задържани лица.

Разпоредено е стриктното водене на Регистър за употреба на сила.

По отношение на ареста в гр. Велико Търново:

Разполага с 11 помещения за настаняване на задържани лица всяко по 8 кв. м., с общ капацитет 22 задържани лица.

При приемането в ареста всяко задържано лице се запознава със списъка с разрешени лични вещи, предмети и хранителни продукти, които могат да получават, ползват и държат при себе си или на определените за целта места, за което се подписват. Към настоящия момент списъкът е разлепен на видно място, на което могат да се запознаят и близките на задържаните лица.

Изграждането на нов арест в гр. Велико Търново в района на затворническо общежитие от открит тип „Велико Търново” към затвора в гр. Ловеч е стартирало. Към настоящия момент е изготвен инвестиционен проект. Възложено е на ДП „Фонд затворно дело” извършване на основните дейности по изграждането.

В изпълнение на изискванията за постоянен контрол поведението на задържаните лица в арестите тоалетните възли в помещенията за настаняване на задържани се изграждаха с преградни стени с височина 1.20-1.50 метра. След получени препоръки в доклад на КПИ в новоизграждащите се арести тоалетните възли се обособяват като самостоятелно помещение. Поетапно започна ремонтването и обособяването на самостоятелни затворени тоалетни възли и в другите арести, като през 2017 г. това се случи за арест - Варна и арест - Пловдив. Освен по подобряване състоянието на тоалетните възли през следващите години ще се работи и по подобряване осветеността в арестите.

ВПД ГЛАВЕН ДИРЕКТОР:

Ст. комисар ВАСИЛ МИЛАДИНОВ

(съгл. зап. № ЧР-05-115/05.04.2018 г.)

ВМ/АТ

